UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Magnum Matrimonij Sacramentum Casibus Practicis Expositum

Reutlinger, Ignaz

Augustæ Vindelicorum, 1716

VD18 10508716

Quæstio quarta. Qualis libertas requiratur in promissione Sponsaliti? quæ est quarta conditio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40059

Visual Library

QUÆSTIO QUARTA.

Qualis libertas requiratur in promissione Sponsalitia? quæ est quarta conditio.

CASUS.

An appositio pœna in Sponsalibus tollat libertatem?

Lucretia expetita in Sponsam à Licostene, cùm sciret, hunc juvenem mobilis esse, & inconstantis genij, aliter non vult contrahere, nisi sub hac conditione, ut resiliens à Sponsalibus teneatur alteri parti mille imperiales solvere.

Q. An hæc apposita pœna invalidet Sponsalia, & quænam alia officiant eorum libertati?

SYNOPSIS.

1. *Sponsalia exigunt perfectam libertatem, cui plura adversantur.*
2. *An Sponsalia injusto metu extorta sint ipso jure irrita? Duplex est Sententia. Prima negat esse irrita, idque probabiliter.*
3. *Secunda probabiliùs affirmat, esse nulla, etsi juramento firmata sint.*

4. Im-

4. *Impugnatur hoc paritate ex usura desumpta.*
5. *Solvitur allata objectio, & ostenditur disparitas.*
6. *An adjectio pœnæ obsit libertati Sponsalium?*
7. *Proponitur Sententia affirmativa, non solùm quando apponitur ab ipsis Sponsis, sed etiam ab eorum consanguineis, Dominis &c.*
8. *Est hæc Sententia communis, & omnino tenenda.*
9. *Patitur tamen limitationem, ut pœnam apponere tantummodo liceat injustè resilienti.*
10. *Exponuntur aliquæ Leges circa hanc materiam.*
11. *Iurans pœnam solvere, si injustè resiliat, tenetur ad hoc ex justitia, & religione; jurans verò eandem solvere, etiam quando justè recederet, ad nullam solutionem obligatur.*

1. IPsum nomen Sponsalium indicat, magnam in ijs requiri animi libertatem; *Sponsalia* enim à *spondendo* dicta sunt, id est à *sponte promittendo*, consensum igitur requirunt non qualemcunque, sed verè spontaneum, huncque in ipsis exigunt tum ipsa Sponsalium natura, tum Juris dispositio, cùm sint via, ac præparatio ad Matrimonium; ergo quemadmodum in Matrimonio, ne exitus infelices sequantur, jura omnia magnopere attendunt, ne quid illius libertati adversetur, ita censendum est, quòd in Sponsalibus quoque illorum libertatem plurimum defendant.

Porrò plura sunt, quæ nocere possunt libertati Sponsalium, nempe 1. Si interveniat error. 2. Dolus, seu deceptio. 3. Gravis metus injustè incussus. Et denique 4. adjectio pœnæ, quæ solvi debeat ab eo, qui resilierit à Sponsalibus. De hoc ultimo procedit casus propositus, reliqua commodiùs tractabuntur in secunda parte de ipso Matrimonio.

2. Cùm verò adjectio pœnæ metum aliquem causet in altera parte, ne pœnam solvere debeat, non absre erit, hoc statim loco examinare, quid metus efficiat in Sponsalibus, an scilicet idem præstet in ipsis quoque, quod efficere solet in Matrimonio, ita ut, quemadmodum Matrimonium gravi, & injusto metu extortum ipso jure irritum, & nullum est, ita Sponsalia quoque ex simili metu inita ipso jure nulla sint?

Pro

Pro utraque Parte, tam affirmativa, quàm negativa, graves Authores decertant. Valida esse secundùm se Sponsalia ex metu inita, docent Coninck *disp. 28. n. 7.* Less. *L. 2. c. 17. n. 37.* Henriq. *L. 11. c. 9. n. 6.* Petrus Ledesma, Hurtad. Dicastill. & alij; rescindi tamen possunt etiam juxta hos Authores vel per Sententiam Judicis, vel etiam sine hac ab ipsa Parte, quæ metum passa est, propria authoritate per exceptionem metûs, unde vi hujus Sententiæ diverso modo est discurrendum de Matrimonio, & de Sponsalibus, nam Matrimonium aliunde validum ex natura sua est indissolubile, Sponsalia verò cæteroquin valida facilè dissolvi possunt; ergo mirum non est, quòd Jus Canonicum majorem exigat libertatem in ipso Matrimonio, quàm in Sponsalibus, velitque, illud ipso facto irritum, & nullum esse, quando ex metu contrahitur; quod de Sponsalibus quoque statutum esse in Jure non reperitur, nam textus *c. Ex litteris. De Despons. impub.* hoc non ostendit, ex quo tamen eandem nullitatem in Sponsalibus aliqui probare volunt, quippe Sponsalia, de quibus ibi sermo est, non fuerunt præcisè ex metu inita, atque ita solùm involuntaria *secundùm quid*, sed omni prorsùs consensu destituta, ut colligitur ex vocibus *nolens*, & *invita*, item *de voluntate Parentum potiùs, quàm de sua*: ex jure igi ur non probatur, quia hic textus non facit ad rem, alius verò non ostenditur, qui Sponsalia ex metu inita pro irritis habeat.

Confirmatur. Quamvis Concilium Tridentinum irritaverit Matrimonia clandestina, non ideo censetur irritasse etiam Sponsalia clandestina, quia id ex nullo textu ostenditur, estque admodùm diversa ratio: cùm ergo nullus textus exhiberi queat, quo clarè, & specialiter Sponsalia ex metu inita irritentur, sitque omnino diversa ratio in Matrimonio, & in Sponsalibus, quæque de uno statuuntur, non censeantur disponi etiam de altero, quod est affine, & connexum, quando in utrisque diversa est ratio, dicendum est, quamquam rescindi queant ejusmodi Sponsalia, ex natura tamen sua valida esse, & consequenter ex ijs orietur impedimentum publicæ honestatis.

3. Alteram Sententiam defendunt Sanch, *L. 4. disp. 19. n. 3.* Bonac. *q. 3. pu. 8. n. 31.* Laym. *L. 3. tr. 4. c. 6. n. 3.* Palao *disp. 1. de Sponsal. pu. 2. n. 6.* Emanuel Rodriquez *in Summa p. 1. c. 230. concluf. 4.* Filliuc. *tr. 10. c. 4. n. 118.* Illsung *tr. 6. disp. 9. q. 1. a. 1. n. 5.* Sporer *Theol. Sacramental. p. 4. c. 1. n. 190.* Diana *p. 3. tr. 4. resol. 278.* Tambur. &c. cum quibus dicendum mihi videtur, etsi Sententia præcedens perquam probabilis sit, probabilius tamen esse, quòd Sponsalia injusto metu extorta non minùs, quàm Matrimonium, ipso jure sint irrita.

Conantur hoc aliqui probare ex *c.*

Ex

Ex litteris. De Desponſ. impub. Nam ibi puellæ puberi, quæ metu minarum Parentis nupserat impuberi, datur facultas accipiendi alium maritum, quia Sponsalia invalida fuerunt ex metu. Verùm ex hoc capitulo planè nihil ostenditur, quia puella, ut supra dictum est, in eo casu fuit omnino invita, & penitus nolens à Parentibus desponsata, quin ullo modo ipsa consenserit in istam desponsationem, ut manifestum est ex Glossa *V. desponsata.* Unde dicendum potiùs cum Laym. Palao, & Rodriq. quamvis Sponsalia ob gravem metum celebrata per se, & directè non reperiantur in jure Ecclesiastico cassata, cassari tamen, & annullari indirectè, & per consequentiam, eo ipso, quòd Matrimonium tali metu celebratum ipso jure irritum pronuncietur: Siquidem fieri non potest, ut aliquis promissione sua obligetur ad actum, seu contractum invalidum: Matrimonium autem invalidè contrahitur à persona gravi metu compulsa: ergo Sponsalia, sive promissio Matrimonij talem personam non obligat, quod verum est, etiamsi accesserit juramentum in dictis Sponsalibus, nam Juramentum sequitur naturam actûs, cui adijcitur: ergo quando iste est irritus, Juramentum quoque nullam obligationem inducit.

4. Dices. Esto, contractus Sponsalitius accessione Juramenti non efficiatur in se validus, neque per illud confirmetur, quia per Juramentum non acquirit id, quod in eo substantialiter requiritur, ut nempe sit contractus libero, & spontaneo consensu initus, ac promissio actûs, seu Matrimonij validi, ipsum tamen Juramentum validum est, & obligat, sicut évenit in usura: nam jurans solvere usuras, quamvis id Juramentum non confirmet contractum, utpote in Jure prohibitum, tenetur tamen hoc Juramentum servare vi *c. Debitores, De Jurejur.* quia id observando, & solvendo non peccat; ergo etiam obligabit Juramentum contractui Sponsalitio adjectum, donec relaxetur. Ita sentit cum alijs Rodriq. supra cit. Nam etsi dicat, Sponsalia metu extorta etiam cum Juramento esse irrita, nihilominus addit: *verum est tamen, quòd propter reverentiam nominis Dei debet peti relaxatio Iuramenti.*

5. Verùm respondeo, tale Juramentum non obligare, nec indigere ulla relaxatione. Probatur, & colligitur *ex c. Cùm contingat. De Iurejur.* Ubi juramentum habetur pro irrito, nullamque obligationem inducente, quando cedit in præjudicium tertij: ergo à fortiori nullum est juramentum, nec obligationem inducit, aut relaxatione indiget, quando cedit in præjudicium boni communis: atqui juramentum tale cedit in præjudicium boni communis, si obliget ad Matrimonium metu extortum, quod obest publicæ utilitati: ergo obligatorium non est, & idcirco relaxatione non indiget. Est nempe communis ista regu-

regula, quam præter alios etiam tradit Lessius *L. 2. c. 17. dub. 7.* quòd quando contractus aliquis ob publicam utilitatem prohibetur, etiamsi stabiliatur juramento, hoc juramentum obligationem non inducat, nec relaxatione indigeat, ut patet in juramento Clerici, quo renuncians suo foro promittit, se compariturum coram Judice sæculari, quod juramentum nullum esse definitur *in c. si diligenti. De Foro compet.* Sed ita in Jure prohibentur, saltem indirectè, Sponsalia, & directè Matrimonia ob publicam utilitatem, quia ex Matrimonijs coactis, quorum initia sunt Sponsalia, seditiones oriri solent inter conjuges, lites, jurgia, odia, pugnæ &c. quibus respublica turbatur: ergo juramentum illis accedens minimè obligat.

Unde paritas allata de solutione usuræ non facit ad rem, quia contractus usurarius prohibetur principaliter ob bonum privatum, nec enim interest reipublicæ, sive hic civis, sive ille pecuniam per usuram comparet; at Sponsalia coacta, & metu extorta ob publicam utilitatem interdicuntur: manet ergo indubitatum, tale juramentum non obligare, multò minùs confirmare Sponsalia, sed & hæc, & illud nulla sunt, quapropter ex Sponsalibus injusto metu extortis etiam nullum oritur impedimentum publicæ honestatis, quod tamen oriretur, si ejusmodi Sponsalia ipso jure aliquando valida essent, quamvis forent rescindenda, Sanch. *L. 4. disp. 19. n. 1.*

6. Nunc ut progediamur ad potissimam difficultatem casùs nostri, an scilicet adjectio pœnæ eripiat, vel debilitet libertatem in contractu Sponsalitio requisitam? Affirmativa Sententia desumitur ex Jure, quod non ex alio motivo prohibet, ne Sponsalitio contractui pœna apponatur, quàm quia per hoc libertas ad Matrimonium requisita imminuitur; unde communior Sententia est, nullam, & irritam esse ejusmodi pœnæ adjectionem, etiam modicæ, nec obligari ad quidquam, qui à Sponsalibus resilierit, fidemque non servaverit, sive aliquam resiliendi causam habuerit, sive nullam.

Habetur expressè in *c. Gemma. De Sponsal.* ubi dicitur, talis pœnæ stipulationem in Sponsalibus appositam, meritò reprobandam esse, cùm libera debeant esse Matrimonia: irrita igitur est, & annullata à Jure ejusmodi appositio pœnæ, & consequenter solvenda non est ab eo, qui fidem frangit, atque hoc ideo, ut consulatur libertati Matrimonij, illudque non ineatur coactè ex timore solvendæ pœnæ.

7. Irrita porrò, & nulla est hæc pœnæ appositio non solùm, quando adjecta est contractui Sponsalium ab ipsis sponsis, verùm etiam quando apponitur ab eorum consanguineis, & propinquis, tutoribus &c. quia horum damnum censetur esse damnum Sponsorum, quia moventur ad contrahendum, ne consanguinei pœnam solvere debeant. Idem est, si eam

si eam apponant Domini temporales, quibus Sponsi subjecti sunt, vel alij, à quibus Sponsi molestias, & damnum pati possunt, nisi Matrimonium contrahant, semper enim periculum est, ne istud contrahatur præcisè ex timore pœnæ, & detrimenti. Secus est, si inter extraneos pœna apposita esset, idque proprio nomine, nam ad hos Sponsi non attendunt, nec eapropter inducuntur ad Matrimonium.

Probatur ulteriùs ex L. Titia. 134. ff. De V. O. ubi dicitur: *inhonestum visum est vinculo pœnæ Matrimonia obstringi, sive futura, sive contracta.* & L. Mulier. §. extra definitionem C. De Sponsal ubi sic habetur: *Si cautio pœnam stipulationis continens fuerit interposita, ex utrâq; parte nullas vires habebit, cùm in contrahendis nuptijs libera potestas esse debeat:* patet ergo, pœnam Sponsalibus adjectam tollere libertatem ad hunc contractum requisitam, atque ideo nullam, & irritam esse in utroque jure, proinde fidem violantem in utroque jure non teneri pœnam solvere.

8. Sententiam hanc tenet ferè communior Theologorum, & Canonistarum: nominatim ex istis Emanuel Gonzalez, Wagnereck, Henric. Canisius *in c. Gemma. De Sponsal.* Pirh. *n. 23. De Sponsal.* Zoësius, Fermosinus &c. Ex Theologis Sanch. *L. 1. disp.* 30. Hurtad. *disp. 1. diffic. 18.* Dicastillo *disp. 1. de Matr. dub. 26.* Becanus *de Sacram. in specie c. 33. q. 16.* Bonac. Rebellus, Præpos. Filliuc. Naldus, Tambur. & alij ab his citati.

Cum his dicendum est. 1. Non posse apponi pœnam Sponsalibus solvendam ab eo, qui ex justa causa resilit à contractu, ut manifestè probant suprà allati textus, & in hoc conveniunt omnes, tamquam in re certa, & indubitata, adeoque qui non servat promissum de futuris nuptijs, non tenetur ad solutionem pœnæ, nullúmque, & irritum est pactum de pœna solvenda pro eventu, quo quis justè resiliret, & ex legitima causa.

9. Dicendum tamen 2. non pariter irritum, & nullum esse pactum, quo pœna adijcitur injustè resilienti, unde potest apponi pœna illi, qui sine legitima causa injustè à Sponsalibus recedit. Ita ex Canonistis Wiestner *n 78. & seqq. de Sponsal.* Engl *in Manuali Paroch. p. 3. c. 5. §. 1 Sect. 2. n. 7.* Barbosa *in cit. c. Gemma. n.* 10. Ex Theologis verò Laym *L. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 8.* Coninck *Disp. 22. dub. 5. n. 29.* Perez *Disp 7 de Matr. Sect. 1.* Sporer *p. 4. Theol. Sacramental. c. 1. §. 3 n. 162.* Palao *Disp. 1. de Sponsal. pu. 9. n. 3.* Gobat *tr. 10. cas. 4. de Sponsal. n. 170. & seqq.* Pontius *c. 19. n. 8.* Diana *p. 3. tr. 4. resol. 211.*

Ratio conclusionis est, quia nullo jure prohibetur, quo minus possit Sponsalibus ejusmodi pœna apponi, quam solvere is debeat, qui sine legitima causa injustè resilit. Probatur:

non jure naturali, quia hoc utique non prohibet, ut alter adstringatur servare sua promissa, cùm præsertim hæc appositio pœnæ libertatem neque eripiat, neque imminuat, quia eo ipso, quòd promisit contrahere Matrimonium, tenetur illud contrahere, nec ampliùs liber est ad illud vel contrahendum, vel non contrahendum: atqui ubi libertas nulla est, ibi ea vel eripi, vel imminui nequit: ergo adjectio talis pœnæ libertatem non eripit, vel imminuit, sed solùm adstringit ad actum honestum ex justitia debitum, ad quem se liberè obligavit Sponsalia celebrans: ergo juri naturæ non adversatur appositio talis pœnæ solvendæ ab eo, qui sine legitima causa injustè resilit.

Sed neque adversatur juri Divino, cùm textus nullus ostendi possit in sacris Litteris, qui prohibeat tali casu pœnam apponere.

Nec denique est contra jus humanum positivum, quia textus allati ex Jure Canonico, & Civili solùm prohibent, ne pœna adijciatur, quam solvere teneatur is, qui à Sponsalibus recedit, quando hoc ipsi jura permittunt; foret enim id planè iniquum, si pœnæ subijceretur is, qui agit, quod sibi per jus ipsum agere concessum est, v. g. qui post contracta Sponsalia vult Religionem ingredi: in similibus casibus adjecta pœna à jure annullatur, non autem habetur irrita adjectio pœnæ, dum quis illicitè, ac proinde cum injuria alterius à Sponsalibus resilit, aut dum ea apponitur, ne injustè resiliat.

10. Hoc ne in vanum dici videatur, examinemus textus Juris supra allegatos. In primis ex *c. Gemma* clarissimum est, in partem oppositam nihil probari; siquidem ibi sermo est de pœna apposita Sponsalibus puellæ septennio minoris, quæ proinde invalida sunt; vel certè de talibus, quæ facta sunt ab impubere, & à quibus puella pubes facta ex Juris permissione poterat licitè resilire: hujus igitur libertatem noluit Pontifex coarctari per pœnæ adjectionem, sed eam annullavit, neutiquam irritaturus, si injustè recessisset.

Leges citatæ n. 7. pariter nihil probant, quia ibi sermo est de Sponsalibus contractis à Parentibus nomine liberorum non solùm impuberum, sed etiam ignorantium, quæ proinde irrita sunt, & ad ea servanda liberi obligari non debent per pœnam appositam, nam possunt ex juris concessione contractum illum à Parentibus factum repudiare. Præterea antiquo Jure Romanorum, ut observat Palao, & Basilius Pontius, tum in Sponsalibus, tum in Matrimonio legitimè contracto, imò & consummato, licebat divertere, modò resiliens, vel divertens pœnam legibus statutam, nempe arrharum, dotis, aut donationis propter nuptias amissionem subiret, ut

ut patet ex *L.* 1. *C. De Sponsal.* alijsque pluribus, quæ resiliendi, & divertendi Legibus concessa libertas, ut non impediretur, allegatis Legibus cautum est, ne alijs pœnis Sponsalia, vel Matrimonia constringerentur; in lege Christiana sicut Matrimonium est insolubile, ita Sponsalia pariunt obligationem Matrimonij ineundi, à qua cum neuter ex contrahentibus invito altero absque justa causa sine peccato possit recedere, utiliter cavetur adjectâ pœnâ conventionali, ne pars alterutra temerè, & cum alterius injuria recedat, idque non prohibetur ulla lege vel civili, vel Ecclesiastica: ergo justè, & licitè apponitur pœna Sponsalibus, ne quis injustè resiliat, cùm præsertim non rarò etiam excommunicatio major intentetur, & apponatur injustè resilienti, quæ utique pœna gravissima est, cur igitur nequeat alia pœna apponi?

11. Ex quo deduces cum P. Wiestner, Perez, alijsque citatis, qui juramento firmavit, se pœnam alteri soluturum, casu quo à Sponsalibus injustè resiliret, ex duplici titulo teneri eam solvere, nempe fidelitatis, & justitiæ, deinde etiam titulo Religionis, quia juramentum est validum, cùm sit de re minimè prohibita. Econtra ad nihil tenetur, qui jurat, se soluturum pœnam, etiam quando justè recedit; est enim juramentum istud invalidum, cùm sit de re prohibita ob bonum publicum, irritatis verò promissionibus ob publicum bonum, adjecta juramenta nulla sunt, quod non procedit in usurarum solutione juxta ea, quæ supra dicta sunt, atque ita concluditur, validè, licitèque potuisse apponi pœnam Licosteni in casu nostro, si sine justa causa à Sponsalibus resiliret, nullam verò, & irritam futuram fuisse pœnæ adjectionem, casu quo ex justa causa recessum tentaret à jure sibi permissum, qua ratione videtur inter se conciliari posse duas oppositas Sententias.